

ad futurum, si procuraret, quod Rex facta relatione, non detecta persona, vel gratis, vel pretio veller, ut deinceps esset nobilis, siquidem initio potuit illi hanc nobilitatem vendere. Ita viri docti.

9 Tandem nota quod licet cuidam visum sit, etiam quod hic ignobilis satisfaceret exhibendo Regi secretum per modum restitutionis, ad quam teneretur eam pecunie summam, quam emi solet nobilitas, maneret tutus in conscientia, etiam non detecto casu in speciali. Sed

certè cum damnum non sit factum Regi, sed populo, & illi debeatur restitutio, nisi aperiendo casum Regi saltem in generali, ut dictum est, non videtur manere tutus: præterquam quod cum minori quantitate, quam solet emi nobilitas, possent emi annui redditus perpetui, quibus damnum relaxaretur aliquo ex supra dictis modis, quæ quantitate sub censu posita satisfaceret pro se, & suis descenditibus.

LIBER

LIBER TERTIVS

Opusculorum moralium, seu Consiliorum, circa ius, & iustitiam iudicatiuam, atque ordinem iudicarium.

CAPVT VNICVM.

De iudice, aliisque iustitiæ ministris.

SUMMARIVM.

- DVB. 1. An iudices omnes tam senatores, id est, Auditores, & alij iudices, & iustitiæ ministri, ut scribe, Relatores, Receptores, Fiscales, Secretarii, Apparitores, Hispani, Alguaziles, possint absque peccato, & obligatione restituendi munera recipere.
2. An iudices Ecclesiastici possint dona gratis sibi oblata recipere, vel potius teneantur ea restituere.
3. An liceat munera offerre iudici, vel iustitiæ ministris ad redimendam vexationem.
4. An possit Princeps contra partem inauditam procedere, & si procedat, an eius sententia valeat.
5. An domini iurisdictionem habentes, et Duces, Marchiones, Comites, possint in suis terris remittere penas, tam pecuniarias, quam corporales, quibus damnati sunt delinquentes, eo casu quo Rex potest remittere in suo regno, scilicet quando non inde sequitur alterius præiudicium.
6. An domini vasallorum, et Duces, Marchiones, &c. possint iudices appellationum in suis oppidis instituire, ad quos fas sit appellari a iudicibus inferioribus, & an a iudicibus appellationum ad ipsos dominos sit appellatio.
7. An reus condemnatus, & iam suspensus possit antequam sepeliatur, tradi Medico ad anatomiam faciendam, & an iudex possit animal cuiusvis capere ad portandum malefactorum pro exequenda iustitia.
8. An iudices temporales possint reus imponere penas sibi applicandas.
9. Dubitatur aliqua circa leges huius regni, quibus pena applicatur iudicibus, vel per operibus.
10. An possit Princeps appellationem tollere.
11. Virum quando sit executio pro aliquo debito in bonis debitoris, & illa vetera non soluit debitum intra diem naturalem, quia creditor expectat, teneatur ipse debitor solvere decimam Apparitori.
12. An quando non est plena, & integra probatio aliquis delicti, quia scilicet non sunt testes oculati, sed tantum præsumptiones, & indicia cogentia, possit iudex minori aliqua pena, quam ea, quæ ordinariè per legem statuta est, plerumque delinquentem, vel debeat pena ordinaria puniri.

13. An confessus in iudicio se homicidium commississe, et cum aliqua causa excusante, ut in propriam defensionem, possit pena ordinaria homicidæ pluri.
14. An quando pena imponenda pro delicto est arbitraria, possit iudex imponere penam iurisi.
15. An casu quo non admittitur appellatio de iure, si tamen reus appellet, & iudex admittat appellationem, vel ex ignorantia iuris, vel ex propria voluntate, possit iudex non obstante quod appellationem admiserit, eam sententiam executioni mandare.

DVBIVM I.

An iudices omnes, tam senatores, id est, Auditores, & alij iudices, & iustitiæ ministri, ut scribe, Relatores, Receptores, Fiscales, Secretarii, Apparitores, Hispani, Alguaziles, possint absque peccato, & obligatione restituendi munera recipere.

PRIMO loco, ut constat, qui & quo verborum tenore prohibeantur munera recipere, oportet referre leges id prohibentes.

Primo circa senatores, id est, auditores, & reliquos iudices, atque officiales prætorij, id est, audientia, extat l. 56. tit. 5. lib. 2. noua recopil. in qua tria continentur. Primum est, Ningun Oidor, ni Alcalde haga partido direllè, ni indirellè por si, ni por otra persona, con abogado, procurador, ni escriuano, para que le de cosa alguna de su salario, ni de las recepciones, ni de otra dadina por ello. Secundum est, Que el Presidente, Oydores, Alcaldes de Audiencias, o de Cortes, Alcaldes de los hyos dalgo, Notarios, jueces de escaya, Relatores, escriuanos de Camara, procuradores, fiscales, y otros escriuanos de los dichos jueces, no puedan recibir por si, ni por interposita persona presente ni dadina alguna de qualquier valor que sea, ni cosas de comer, ni beber, de conserjo, ni de vniuersidad, ni de persona alguna, que tratase, o verisimilmente se espera, que tratara pleito ante ellos, durante sus officios, ni lo puedan recibir mugeres, ni hyos en poca ni en mucha cantidad direllè, o indirellè, ni los letrados, ni procuradores de pobres. Tertium est, Que los suso dichos jueces no reciban presentes, ni cosas de comer de los abogados, ni procuradores, ni Relatores de las Audiencias.

gratis donare sita docti recentiores à me consulti.
 24 Nota septimò, rard præsumi donationem, quæ sit iudicibus, scribis, aut aliis iustitiæ ministris, quia non gratis, sed à litigantibus coacta voluntate munera conferuntur, quia sciunt, quod aliter prædicti ministri negligenter, & remisse negotia expediunt, & quia variis signis ostendunt difficultatem expediendi, nisi muneribus moueantur; ita Sotus lib. 5. de iust. quest. 8. art. 4. versic. quæ circa Sandoual lib. de pauperum vinclorum cura, cap. 15. Mercado ubi supra.

25 Secunda conclusio. Omnes iudices, scribæ, & alij iustitiæ ministri peccant mortaliter, si dona ultra dictos casus recipiant, nisi paruitas materie excuset. Ratio, quia transgrediuntur legem valde necessariam ad bonum commune, & iuramentum, quoad illius obligationem se obstrinxere. Item, quia, ut mox dicam, tenentur id restituere, & sic acceptio est contra iustitiam. Nauarra lib. 3. de restit. cap. 3. num. 14.

26 Tertia conclusio. Omnes illi contenti in l. 56. tit. 5. lib. 2. non recipiunt. Et l. 21. tit. 1. lib. 9. non recipiunt. Probatur, tenentur munera recepta restituere. Probatur, quia lex ait, *No reciban, ni pueadan auer*, & verbum, *No pueadan recibir*, actum reddit ipso iure nullum; ut optimè docet Baeza de non meliorandis filiabus, cap. 33. num. 6. Bald. tit. de pace consuetudine, versic. hoc quod. Roman. l. si verò, §. de viro, fultentia 13. ff. soluto matrim. Capolla l. fin. C. de vscapion. Iason l. 1. §. sublati, ff. ad Trebel. Alcozer lib. de Indo, cap. 13. Soto lib. 4. de iust. quest. 5. art. 1. ad 4. versic. de filiis autem. Ledelm. 2. 4. quest. 18. art. 1. dub. 16. ad 3. versic. sed etiam. Gomez reg. Cancellarie, de triennali, quest. 58. & Bart. l. cum lex, ff. de fideiusor. num. 6. vbi dicit, si statutum loquatur per verbum non possit actus contra gestus non valet, quia verbum istud aufert potestatem; & l. finali ff. de foris, in 7. ait, verbum, *potest*, iunctum cum negatione inducit necessitatem: priuat enim potentia, & actus contra gestus non valet. Hoc idem eisdem verbis tenet Mantua singulari 30. aliquis est debitor, num. 2. Et 3. vbi plurimos refert, & in num. 9. reprobat distinctionem Bart. inter non potest, & non possit; & dicit esse idem, & actum reddere nullum, & plures refert. Idem omnino reprobat Bartoli distinctionem Couarr. cap. quamvis pactum, 2. p. §. 4. num. 4. §. sed aduersus. Gutierrez l. nemo potest, ff. de legat. 1. num. 147. Caldas de Pereira l. si curatorem, C. de integ. restit. verb. Cien non absimilis, num. 27. & quod verbum, non possit, dicat necessitatem, tenet Neno cap. cum aliud, num. 7. de sponsal. & reprobat distinctionem Garcia regula 484. v. 7. Idem Paulus, Alexand. Iason dicta l. vltima, de feris, & Syluest. excommunicatio, 10. num. vltimo. Angel. excommunicatio 7. eodem num. Corneus conf. 216. lib. 1. Tiraq. de legibus conuictis, glossa 4. num. 1. Ioan. Ande cap. 1. de reg. iuris, in 6. vbi & glossa versic. non potest, ait, verbum istud inducit necessitatem. Metina C. de penitentia, tract. 2. de confessione, quest. de alieno sine licentia proprii absolvente, versic. Postremum facit, vbi inquit, non cadit, super verbum potest, non tantum negat actum, sed possibilitatem ad actum. Vnde quia textus dicit alienum non posse sine licentia proprii absolueri, fundat in versic. non posse actum contra gestum esse nullum; & licet non semper verum sit, verbum hoc, non potest, actum reddere nullum, ut notat Bart. dicta l. cum lex, & Enriquez lib. 13. de excommuni. cap. 28. n. 3. Panorm. cap. quanto,

de presunt. Franc. cap. 1. de reg. iuris in 6. at, non possit, reddit semper actum nullum, ut notat ibi Bart. & Enriquez. Item, quia lex ista eodem tenore loquitur, ac lex 6. tit. 8. lib. 5. non recipi. quæ præcipit, ne spuriis aliquid detur à parentibus; sic enim ait, *No ayan ni pueadan auer*, & similiter lex ista ait, *no reciban, ni pueadan recibir*, & tamen omnes dicunt reddi incapaces spurium paternæ hereditatis, & tenei restituere. Sic Sotus, Ledelm. ubi supra. Suarez lib. 1. tit. 6. tit. 3. foris, in 21. Molina de primogeniis, cap. 11. n. 27. & cap. 5. n. 77. Gregor Lopez part. 6. tit. 13. l. 10. versic. heredar, & versic. la donacion. Gomez Arias l. 7. Tauri, num. 77. 78. 79. Tello l. 10. Tauri, num. 7. Anton. Gomez l. 9. Tauri, num. 21. Couarr. 4. decretalium 2. p. cap. 8. §. 5. n. 38. Barth. Metina l. 2. quest. 96. art. 4. ad 4. Ioan. Lupus l. 9. Tauri, num. 27. Immo licet leges de iure communi non ita stricte loquantur, ut patet aulib. licet, C. de natural. liberis; non dicit amplius, quam omni beneficio secludantur: communiter Doctores, qui iure communi loquuntur, dicunt esse incapaces, & tenei restituere, quod contra leges à parentibus recipiunt, ut patet ex Syluestro verbo filij, quest. 4. versic. 6. ad idem referunt auctores dicti allegantes plurimos Iuris peritos. Idem in terminis tenent Doctores mos referendi, qui expresse docent omnes iudices tenei munera sibi oblata restituere: & in propriis terminis de secretariis, & iudicibus prætoriorum, Hispanæ de las audiencias, tenet Nauarra lib. 3. de restit. cap. 3. num. 14.

Cæterum de aliis iudicibus, & iustitiæ ministris, de quibus lex non tanto rigore loquitur, sed dicit, *no reciban*, ut sunt Prætores ordinarij, Rectores ciuitatum, ut patet ex legibus citatis, maior difficultas est, an munera gratis oblata, quæ recipiunt, teneantur restituere. Plures Doctores restituere tenei asserunt. Sic Metina C. de restit. quest. 2. sub finem, versic. ad quartum dicendum. vbi inquit, si lex iubet ne quis munera accipiat, teneat munus acceptum restituere; & versic. corollarie sequitur quod cum inquit, donatio facta iudicibus à litigantibus non tenet; & versic. Quoad quartum dicendum, si quis iurauit munus non se accepturum, & post accipiat, teneat restituere; sicut si quis iurat gratis se seruiturum Petro, si post mercedem accipiat, teneat eam restituere. Et potest esse ratio, quia manet acceptio in facto esse, dum munus retinet: sicut si iurauit quis se vestes sericas non induturum, & inducet, non tantum peccat in initio, dum induit, sed dum vestibus vestitus manet, & sic tenetur nudari à confessorio: rat omnes hi iurant se munera non accepturos. Idem Metina l. 2. quest. 96. art. 4. ad 6. & in summa lib. 1. in instructione, cap. 16. §. 3. vbi inquit, tenentur munera iudices restituere, quia lex facit eos inhabiles. Corduba lib. 1. questionarij, quest. 36. sub finem, versic. adeo ad septimum, vbi inquit, tenentur iudices munera accepta restituere, quia receptio munus fuit humana lege prohibita. Idem Syluest. iudex, 1. quest. 8. Armil. verbo iudex, num. 6. Angel. num. 8. vbi hi tres dicunt iudices omnes tenei munera accepta restituere. Et idem Syluest. rest. 2. dicto 5. inquit, si datur ei, qui non potest recipere, succedit obligatio restituendi, ut si detur Rectori, vel iudicibus. Idem Alcozer lib. de iudo, c. 13. versic. la quarta conclusion, vbi docet legem impedire dominij translationem, quando dicit, *no pueadan*,

puedan, si non reciban, como hazen las leyes, que casan los derechos a los oficiales, & forjunos; & sic tenentur restituere. Et Franciscus Garcia lib. de contratt. 1. c. 4. dicit iudices reddi inhabiles ad dona recipiendum, & donationem esse nullam. Idem Ludou. Lopez in instruat. conscientie, 1. p. cap. 179. & lib. 2. de contratt. cap. 24. fol. 498. Iosephus Angles foribus quest. theolog. 2. p. materia de restit. fol. 177. Aragon 2. 2. quest. 11. art. 3. versic. ad aliud, fol. 351. Salon 2. 2. quest. 62. art. 3. controuersia l. fol. 732. dicit tamen tenei restituere pauperibus, quia sic consuetudo expoluit. Idem communis sententia, quæ, teste Couarr. reg. peccatum 2. p. §. 2. num. 7. docet, quoties receptio iniqua est, & lege reprobata, non posse datum recipienti acquiri, sed tenei restituere, cum titulus acquisitionis nullus sit. Quam doctrinam amplectitur D. Thom. 2. 2. quest. 62. art. 5. ad 2. vbi inquit, quando datio, & receptio est illicita, quia lege prohibita, non licet sibi datum retinere. Idem Syluest. restitutio 2. dicto 2. versic. sed quod, Armil. verbo, restitutio num. 17. 19. D. Anton. 2. p. tit. 2. cap. 5. §. 1. idem aperte innuit Caiet. 2. 2. quest. 62. art. 5. versic. in responsione ad 2. Idem Franciscus cap. statum, de rescriptis in 6. §. notarium, num. 3. & ibi Dominicus §. si quis autem, vbi inquit, recipiens aliquid contra iuris prohibitionem, tenetur restituere. Eadem sententia fauet Couarr. cap. quamvis pactum 2. p. §. 3. num. 7. vbi dicit prohiberi accipere non posse etiam à sponte dante recipere: & tractans de restitutione, dicit, quando lex tantum prohibet exigere, excusatur à restitutione, qui post actum omnino perfectum aliquid ab omnino libere dante recipiet: vbi supponere videtur, quod lex non tantum exigere, sed etiam recipere prohibet, non posse datum retinere. Eadem sententia fauet Caiet. verbo, absolutio, cap. penultimo, Armil. verbo, absolutio, num. 48. & Nieua in summa, tit. 14. Petrus Soto lib. de insitut. sacerdot. lect. 4. de excommuni. vbi dicunt quoties canon dicit, non possis absolueri, vel non absolvas, absolutio contra lata non tenet.

28 Pro contraria parte, quod scilicet ad restitutionem non teneantur, facit primò Couarr. reg. peccatum, 2. p. §. 2. num. 7. vbi recedit à communi sententia, docente quoties receptio est illicita, quia lege prohibita, tenei recipientem restituere. Et concludit tantum hoc esse verum, quoties contractus reprobatur ex defectu solemnitatis iure requisiti, vel ob deficientem legitimum consensum ad dominij translationem ex parte dantis: at impræsentiarum constat non deesse consensum ex parte dantis, nec etiam aliquam iure requisitam solemnitatem. Eadem sententia fauet Syluest. excommunicatio 10. n. vltimo. Ang. excommunicatio 7. num. vltimo, vbi dicunt hæc verba, nullatenus sunt, non irritare actum. Item facit quod docet Gutierrez l. lib. præst. quest. vltima, num. 2. Eadem sententia fauet Nauarrus cap. 17. Lat. 1. num. 38. Hisp. à num. 32. Angel. verbo restitutio, num. 1. §. turpe, & verbo, consilio. Palacios in summa, verbo restitutio, cap. 3. & 4. Monald. verbo, restitutio 2. Alcozer in summa cap. 26. inter peccata iudicum, & §. el resigo, vbi licet leges reprobent stipulationes ex vtraque parte turpes, ut si detur pecunia alafino, ut hominem perimari, dicunt accipientem non tenei restituere, licet peccet, quia lex non impedit dominij translationem. Etiam fauet Caiet. in summa, verbo iudicia peccata; vbi dicit iudicem ecclesiasti-

cum teneri munera restituere; iudicem verò secularem non posse recipere: vbi videtur innuere, si secularis iudex accipiat, non tenei restituere. Item quia certissimum est multa prohiberi, quæ tamen facta tenent, vbi docet Metina C. de restit. quest. 20. versic. secundum quia; & tamen in nullo alio casu videtur hoc posse verificari, nisi in hoc, cum lex simpliciter tantum verbo prohibeat, scilicet, *no reciban*, & non apponit verbum aliquod, quo dominij translationem impedire significet: sicut quando dicit *no pueadan*. Idem Enriquez & alij viri docti, quos ego consului.

Sit conclusio. Hæc secunda sententia est satis probabilis. Probatur ex dictis; & satis colligitur ex Nauarra lib. 3. de restit. cap. 3. num. 14. 15.

Hinc inferunt Auditores regios, & alios iudices, quos in prima conclusione dixi teneri munera accepta restituere, ad id non teneri, quando hæc munera non receperunt ab iis, qui modò non item gerunt, nec gessere, nec in proximum creditur gesturos; quamvis enim prohibeantur ab omnibus subditis munera accipere, ut supra dixi, leges tamen, quæ summo rigore loquuntur, & dicunt, *no pueadan recibir*, ac proinde ratione huius rigoris ad restitutionem obligant, non loquuntur de receptione munerum à quibuscumque subditis, sed tantum aliis, qui item gerunt, vel gessere, vel in proximum gesturi sunt; quare licet peccet quoties recipiunt munera à quibuscumque subditis; at non tenentur restituere, nisi quoties recipiunt à proximè dictis.

DVBIUM II.

Utrum iudices ecclesiastici possint dona gratis sibi oblata recipere, vel possint teneantur ea restituere.

29 Sit prima conclusio. Iudex ecclesiasticus delegatus potest recipere esculenta, & poculenta, quæ paucis diebus consumi possint, hoc est, in parua quantitate, & hoc, quando mera liberalitate sibi offeruntur: si autem præter hæc aliquid aliud recipiat, etiam gratis oblatum, tenetur restituere. Sic habetur expresse statutum de rescriptis in 6. §. insuper, & §. si quid autem; & docet ibi glossa, versic. paucis. Anchar. ibi dicto §. insuper. Dominicus ibi dicto §. si quid autem, Franciscus dicto cap. statum, §. notarium, num. 3. Syluest. iudex, 1. quest. 8. dicto 2. & 3. Angel. num. 8. Armil. num. 6. Rolcl. index 1. num. 6. Caiet. verbo iudicia peccata sine. Ruardus Taper art. 19. Lenaniensi.

Nota ex mera liberalitate intelligi non exacta, nec petita directè, nec indirectè. Sic Syluest. & Glossa ibi.

Secundò nota, quæ sit parua quantitas esculentorum, iudicio prudentis penlandum, attenta qualitate dantis, & recipientis. Sylu. & Glossa ibi.

Terriò nota non prodele partis, quæ donauit, remissionem ad hoc ut talis iudex delegatus non teneatur sibi donata restituere. Ratio, quia dictum cap. statutum, §. si quid autem, dicit talem partis remissionem non valere; si tamen facta iam restitutione per talem iudicem delegatum eius officio finito sine fraude, & dolo alter libere ei redderet, posset retinere; quia ius veteri remissionem, non verò donationem rei iam restituta: & cum sit pœna, non est extendenda, maxime quia est largo modo

modo paria sint remittere, & donare, at proprie diffunt: nam facilius est remittere, quam donare. Ita glossa, & Dominicus dicto §. si quid autem, versio. remissionem. Nauarra lib. 3. de rescriptis, cap. 3. num. 25. Syluest. Rosel. Angel. Armil. ubi supra. Idem docet Nauarra in alio simili circa decretum Trident. sess. 24. cap. 12. de reformat. ubi disponitur remissionem distributionum factam Canonico abfenti per alios Canonicos, non valere: circa quod Nauarra dicit, facta distributione talium distributionum aliis Canonicis, posse alios eidem abfenti reddere, dummodo sine fraude fiat. Sic tenet Nauarra. cap. quando, Latine cap. 22. num. 49.

Secunda conclusio. Iudex ecclesiasticus ordinarius potest similiter efculenta dicta, & poculenta in parua quantitate recipere: si tamen praeter ista quidquam recipiat, tenetur restituere. Probat prima pars, quae est contra Anchara. ubi supra, quia nullus inuenitur textus id prohibens, nec leges civiles loquuntur de iudicibus ecclesiasticis, sed de secularibus. Probat secunda pars, quia licet d. cap. statutum tantum loquatur de iudice ecclesiastico delegato, at ratio capit, scilicet ne muneribus iudex corruptus a iusto desistat, a fortiori locum habebit in iudice ordinario. Sic Syluest. Angel. Armil. Rosel. ubi supra.

Tandem nota Inquisitoribus prohibuit esse dona recipere, etiam ab officialibus sub poena excommunicationis latae sententiae. Sic habetur in instructione 1. Hispanica, cap. 25. & instruct. 2. cap. 1. & instruct. 4. cap. 15. & docet Simancas lib. instructionum, tit. 3. num. 46.

DVBIVM III.

An liceat munera offerre iudici, vel iustitiis ministris ad redimendam vexationem.

Tantum certum supponendum est id regulariter, & extra calum redimendam vexationis: nempe quando non est periculum probabile iudicem, aut iustitiae ministros iniuste facturos, nisi munera eis offerantur, esse illicitum, ut aperte probant iura, & rationes statim afferendae, & fatentur omnes Doctores vtriusque sententiae.

Difficultas tamen est, an causa redimendae vexationis, quando est periculum probabile iniustitiae, licitum sit: in quo prima sententia id illicitum esse ait. Probat primò ex l. 2. ff. de condit. ob turp. causam, ibi, sed si dedi, ut secundum me in bona causa iudex pronuntiaret, est quidem relatum conditioni locum esse: sed hic quoque crimen contrahit, iudicem enim corrumpere videtur. Secundo, quia per authentic. ut litigantes iure in principio, prohibuit id ex quacunque causa munera iudicibus offerre. Tertio probatur ex l. 51. tit. 14. part. 5. ibi; Maravedi, o otra qualquier cosa dando alguna de las partes al juzgador a pleito, que de la sentencia por el, quier aya mayor derecho en el pleito a quel que los da, quier el otro, no puede despus demandar a quello que dio. Ergo peccat dans; quia tunc tantum negatur repetitio danti, quando ex parte eius, & accipientis turpitudine versatur. l. 3. ff. de condit. ob turp. causam. Quarto probatur, quia lex positiva iustis de causis prohibuit munera iudicibus offerri, ne illis corrupti a iusto deuiarent, ut

probaui ex legibus citatis; ergo quamvis aliquis non intendat muneribus corrumpere iudicem, sed ius suum consequi, ac propriam vexationem redimere, peccabit in legem; non enim obligatio legis (cessante sine in particulari, sed in communi, ut dixi lib. 1. de matrim. disp.) cessat. Quinto probatur, iudex peccat recipiens ea munera, ut constat ex cap. finali, 14. quæst. 5, ergo peccat ea offerens; cooperatur enim iudici peccato. Tandem quia ad redimendam hanc vexationem alia suppetunt media, nempe iudicis recusatio, appellatio ad superiorem; ergo nullatenus aperienda via est iudicem corruptioni, affirmando licitum esse muneribus eam vexationem redimere. Atque ita hanc sententiam tenet Glossa cap. qui recte, verbo, expectat. 11. quæst. 5. & l. 2. vers. sed si dedi, ff. de condit. ob turp. causam. quam sequitur ibi Albert. num. 3. Salizet ibi, l. 1. num. 1. vers. contra, Bart. authent. nouo iure, C. de poena iud. num. 3. Paulus à Castro dicta l. 1. §. ob remigritur, n. 5. & ex Theologis idem sentiunt Soto lib. 4. de iust. quæst. 7. art. 1. in solutione ad 2. vers. sed nunquid licebit. Ledesin. 2. 4. quæst. 18. art. 5. §. colligitur secundò, fol. 264. col. 2. Molina tomo 1. de iust. tract. 2. disp. 90. fine, ubi limitat, nisi quando euidenter detur ad redimendam vexationem, quia apertissima erat iniustitia dantis, nec alia supererat ei via; vel quando iniuste, & cum magno detrimento dantis causam iudex remorabatur, nec alia patebat via.

His tamen non obstantibus multo verius est id licere: atque ita in hoc casu concedi in vtroque foro repetitionem danti. Probat, quia ex natura rei, seculum lege positum id prohibenti, nulla est turpitudine in dante munera iudici, ut vexationem redimat, ut fatetur ipse Molina dicta disp. 90. Sed lex positiva id prohibens fundatur in presumptione prauis animi corrumpendi iudicem, ut constat ex illis verbis l. 2. ff. de condit. ob turp. causam, ibi, sed hic quoque crimen contrahit, iudicem enim corrumpere videtur. Ergo quando tantum abest animus corrumpendi, ut potius munera offerantur, ne iniuste iudicet, vexetque ubi probabiliter timeatur, illis non oblati iniuste facturum, non agitur contra legem. Secundo, quia ius naturale concedit cuiuslibet propriam defensionem: ergo dum non reperitur ius posituum clare explicans, idque aperte prohibens etiam ad propriam defensionem, id licitum erit; iurium enim correctio vitanda est. l. precipimus, C. de appellat. at leges prohibentes munera iudicibus offerri non explicant, etiam quando ad propriam defensionem id necesse est; immo tantum id prohibens ex falsa presumptione corrumpendi iudicem: ergo dicendum est licitum esse ad redimendam propriam vexationem. Tandem hoc apertis verbis deciditur, l. finali tit. 22. part. 3. ibi, Mas si dlo algo al juez por que no le juzgasse tuerto, o por que le juzgasse derecho, puede lo demandar que se lo torne, porque la maldad fue de parte del juzgador. Et ita hanc sententiam tenet Glossa cap. fin. verbo ille, 14. quæst. 5. Archid. cap. recte, ad finem, 11. quæst. 3. Panorm. cap. cum ab omni, num. 8. de vita, & honest. cler. & cap. ad aures, de simonia, num. 6. Bald. cap. fin. de appellat. num. 11. & 2. ff. de condit. ob turp. causam, §. sed etsi dedi, statim in principio, & ibi Alexand. num. 1. Iason ibi alios referens, in principio num. 3. Decius consil. 189. num. 12. volum. 1. Sozinius de reg. iuris, littera B. regula Barrataria, limitat.

limitat. r. Felin. cap. tua nos, num. 5. de simon. Ioan. Lupus allegat. in materia heretis, §. 10. ad finem, Syluest. index, 1. quæst. 12. dicto 6. & verbo simonia, quæst. 10. dicto 3. Angel. verbo iudex, num. 19. ubi Armil. num. 15. & ibi Tabien. num. 17. Nauarra, in extrauag. de datis, & promissis pro gratia, in noua editione num. 16. in antiqua num. 14. & summa c. 17. Lat. num. 33. Hilp. num. 37. Couart. reg. peccatum 2. p. §. 3. n. 1. dicens communem Gregor. Lopez l. fin. verb. no le juzgasse, tit. 22. part. 3. Matienzo dialogo relar. 3. p. c. 24. num. 8. & ex Theologis idem docet Paluda, disp. 15. quæst. 3. art. 5. num. 37. Adrian. 4. mar. de rescriptis, quæst. Rescripta inquirere, an extorta per concessionem, §. sed videndum est cui debeat fieri restitutio, fol. 155. colum. 2. & quodlib. 10. littera I. D. Anton. 2. p. tit. 2. cap. 5. §. 1. vers. similiter in iudicio, Cord. lib. 1. quæst. 9. §. 32. vers. sed verumtunc licet. Palacios 4. disp. 11. disp. 7. fol. 108. vers. unde munera, & lib. 5. de contrah. cap. 11. §. porro, fol. 481. Nauarra in noua editione lib. 4. de rescriptis, cap. 2. dub. 12. num. 111. Salon 2.2. quæst. 62. art. 5. controuer. 3. fol. 776. §. obseruamus secundò. Bañes eodem art. 5. dub. 4. in solutione ad 3. & in fine. Carbon. de rescriptis, quæst. 10. p. 14. conclusio, dub. 1. Manuel 2. tomo summe, cap. 40. concl. 7. num. 7.

Cauendum tamen censo à Nauarra eo cap. 2. dub. 12. num. 111. ubi affirmat licere muneribus attrahere iudicem, ut pro me ferat sententiam, quando iudex ob opinionum probabilitatem poterat, & volebat contra me ferre sententiam; quod tamen minimè approbo, quia nulla est iniustitia, nec vexatio ex parte iudicis: in quo solo casu ob naturale ius ferre defendendi id licere admittunt prædicti Doctores.

Et quamvis aliqui ex prædictis Doctoribus limitent, quando publice, & palam offeruntur ea munera iudici: at hoc pertinet, ut in foro externo presumatur non animo corrumpendi dedisse, sed gratia redimendi vexationem; quare in foro conscientie id non erit necessarium; immo & in foro externo id erit iudicandum, quamuis occulte dederit, qualitercumque constet dedisse causa redimendi vexationem, ut optime Gregor. Lopez l. final. tit. 22. part. 3. verb. non le juzgasse.

Ex his infertur idem dicendum esse de testibus, quamuis enim ipsi prohibentur sit pro veio testimonio aliquid recipere, cap. finali, 14. quæst. 5. & l. 1. in principio, ff. ad l. Corn. de falsis; at non erit illicitum ipsi munera offerre ad redimendam vexationem, ut si verum tacere velit iniuste, aut falsum testificari. Et probatur iisdem rationibus, quibus de iudice id probauimus, immo à fortiori, quia magis est prohibitum iudici munera recipere, quam testibus: & ita quoque de testibus docent Archid. Bald. dicto cap. finali, num. 11. Decius, Ioann. Lupez, Mantienzo num. 9. Adrian. in 4. Nauarra, in summa, Corduba, Salon proxime citati, & Boslius præf. tit. de oppositionibus contra testes, num. 149. Idem fatetur quando testis falsum deposuit, & non vult veritatem in iudicio detegere: immerito tamen dubitat an idem dicendum sit, quando nondum deposuit. nam cum in vtroque casu, siue falsum deposuerit, siue voluerit depone, aut tacere iniuste verum, iniusta sit vexatio, licet ibi pariter eam pretio redimere, ut probant dictae rationes, & Doctores, qui indistincte loquuntur.

Ad primum, secundum, & tertium constat ex dictis; illae enim leges fundantur in presumptione animi corrumpendi iudicem.

Ad quartum nego consequentiam, & dum dicitur tunc cessare finem legis in casu particulari, & ideo non cessare eius obligationem: dico aliud esse cessare rationem legis in aliquo casu, tunc enim non cessat obligatio legis: & aliud esse à principio rationem legis non le extendere ad aliquem casum; tunc enim nunquam lex habuit locum in illo, ut optime aduertunt Anton. cap. post translationem, num. 34. de renuntiatio, & ibi Panorm. in secunda lectura, num. 17. & late dixi lib. 2. de matrim. disp. 37. num. 3. Ratio ergo legis prohibentis munera iudicibus offerri, ne corrumpantur, nunquam comprehendit casum, quo offeruntur gratia solum redimendi vexationem, & ita lex non locuta est in hoc casu.

Ad quintum dico non omnem cooperationem in peccatum esse delictum, sed quando est spontanea, secus quando necessitate coacta est, ut bene aduertunt Adrian. 4. quæst. 3. de matrim. dub. 14. in solutione ad 1. & Couart. 4. decret. 2. p. cap. 5. §. 1. num. 6. ut recipiens vltras peccat, non tamen qui soluit necessitate iuramenti, quo se adstrinxit, coactus, cap. debitorum, de iur. iur. Sic ergo in nostro casu oblato illa munerum, non est spontanea, sed necessitate redimendi vexationem.

Ad vltimum dico ea omnia media esse difficultia, & dilationem litis magnaque expensas afferre.

DVBIVM IV.

An possit Princeps contra partem inauditam procedere, & si procedat, an eius sententia valeat.

Dplex est sententia.

Prima tenet posse ex causa iusta. Sic Bald. l. nec causas, C. de appellat. num. 3. ubi inquit, valet sententia Principis, etiam parte non citata, si est ex iusta causa, & Iason l. ne quidquam, ff. de offic. Proconsul. ubi postquam num. 23. statuit citandam esse partem, ut sententia feratur; limitat num. 29. nisi in sententia lata à Principe, quæ potest ferri, partibus non citatis, quando Princeps ex plenitudine potestatis, & certa scientia sententiam ferret.

Secunda sententia tenet oppositum. Sit Prima conclusio. Princeps non potest regulariter procedere contra partem inauditam, nec eius sententia valebit. Probat ex cap. 1. de causa possess. ubi Gregorius Papa dicit, nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire: & verbum, potest, negatione praeposita, importat necessitatem, ut ibi Panorm. num. 4. & Iason l. Gallus, ff. de liber. & posthum. num. 17. Glossa cap. 1. de reg. iuris, in 6. versio. non potest. Secunda probatur ex cap. 1. de feudis sine culp. non amir. ubi dicitur, non debet quis priuati feudo etiam per Principem, antequam de culpa sit conuictus. Et Clement. pastoralis, de sentent. & re iud. versio. nec prædicta suppletio, ubi dicitur Imperatorem non posse supplere citationem, quia est de iure naturali. Et 2. quæst. 1. c. Deus, ubi dicitur Deum noluisse punire peccata Sodomorum, nisi descenderet, & videret, nec Adam, nisi prius eo vocato, & eius defensione

defensione audita, & cap. caueant, & cap. omnia
3. *quasi* 9. vbi habetur sententiam absque citatio-
ne nullam esse. Tercio probatur ratione; citatio
partis, vt se defendat, est radix, & initium om-
nium litem. *Inst. de pan. rem. litig. §. finali, &*
part. 1. tit. 7. initio; ergo velle sententiam ferre
contra partem inauditam, est fundamentum totius
processus iudicialis euertere. Quarro, citare
partem, vt se defendat, est de iure natura,
quod dicitur, vnicuique locum se tuendi conce-
dendum esse. Item ius natura dicitur ante senten-
tiam esse plene, & perfecte cognoscendam cul-
pam, quod elici non potest, nisi pars citetur, &
audiatur, an aliquid habeat, quo à culpa purge-
tur. Sed Princeps immutare nequit ius natura;
ergo non potest contra inauditam partem proce-
dere. Hanc conclusionem tenet Glossa *Extrauag.*
1. de dolo, & contum. verb. non obstantibus, vbi di-
cit partis citationem esse de iure natura, contra
quam nullus Princeps procedere potest. Panor.
cap. 1. de causa posses. num. 4. & 5. vbi hac dicit,
etiam Princeps non potest supplere defectum citationis,
nec scire sententia per Principem sine citatione lata;
quia est contra ius nature non citare partem: & cita-
tione pre edente, & causa cognitione præsumentum est
pro Principe, & non aliter. Hac Panor. & refert
Cardinalem; & idem Panor. *cap. inter quatuor*,
de maior. & obedi. num. 1. vbi inquit, de absoluta
potestate potest Princeps procedere absque cita-
tione in iis, quæ sunt in potestate ipsius Prin-
cipis, scilicet in quibus non habet plenam dispo-
sitionem, quia tollere citationem est tollere de-
fensionem, quæ est de iure natura. Et Iason *distin.*
1. Gallus, num. 18. vbi dicit, nec Papam posse de
plenitudine potestatis omittere citationem, quia
est contra ius natura. Idem Angel. *l. si accusato-*
ribus. C. de accusat. & glossa l. fin. C. de legibus, vers.
quoniam, & ibi Bald. *num. 1. & l. cum fratre. C.*
de iis, quibus et indig. Ducnas reg. 92. Couarr.
quæst. practica, cap. 23. num. 6. Rebuffus *repetitio-*
ne cap. 1. de posses. vers. sexto nota. Pinellus plu-
res referens C. de rescind. *vendit. 1. p. rubrica cap. 2.*
num. 21. Alexand. *consil. 5. volum. 2. num. 2.* Oldra-
dus *consil. 43. num. 1.* Maranta *de ordine iudicio-*
rum 4. p. d. 9. num. 9. fol. 188. & refert Sozinum
Aretinus *consil. 165.* Felin. *cap. cum olim, de sen-*
rent. & re iudic. num. 12. & *cap. qua in Ecclesiis, de consil.*
num. 66. vbi late disputata sententia
Panorm. allegata dicto *cap. 1. de causa posses.* licet
maneat aliquantulum dubius, at in hoc re solu-
tere videtur non posse Principem procedere abs-
que partis citatione, nec esse præsumentum pro
Principe, nisi causa omnia citationis appareat,
vt in *cap. cum olim, de sententia, & re iudic.* expri-
mitur causa omnia citationis, scilicet, quia li-
quid constabat de subreptione: & Bald. *l. 1. §. e-*
uomodo, & quando iudex, num. 7. disputans, an
valeat statum, vt absens possit damnari capita-
liter, respondet, si absens sit citatus, valebit, sin
minus, non: & Soto *lib. 5. de iust. quæst. 3. art. 3.*
ad 1. vers. at vero vtrum, vbi inquit, si Princeps
citra iudicii formam, & ordinem aliquid impe-
ret, nefas est, nec parendum est illi, quia Prin-
ceps tenetur ordine iudiciario procedere, nisi
fortan quidquam rarissime accidere solet in ali-
quo casu, qui cum patentissimam haberet iusti-
tiam, nec moras ferret, nec strepitum publicum.
Item Nauarr. *cap. 25. Lat. & Hisp. num. 9. & 10.*

& Caiet. *verbo homicidium*, vbi dicunt contra
ius natura agere Principem, qui damnat non
citatum, nec auditum, & minitrum execu-
tem.

Secunda conclusio. In duplici casu potest pro-
cedi contra partem non citatam, nec auditam.

Primus est, quando crimen est notorium, &
liquidum, & cito constaret nullam defensionem
esse teo; tunc enim non esset necessaria citatio.
Ratio, quia citatio est, vt citatus se defendat;
ergo vbi certo constat nullam esse defensionem,
frustra est citatio. Sic Panorm. *dicto cap. cum olim*,
num. 20. & cap. causam, de rescript. num. 3. Rebuffus
vbi supra. Felin. dicto cap. cum olim, num. 11. Maranta
de ordine iudiciorum 6. p. verbo citatio, num. 3. & in-
fra. Nauarr. & Caiet. vbi infra. Turrec. 2. quæst. 1.
cap. manifesta, num. 17. Syluest. *verbo citatio, §. 7.*
Atmil. *ibi num. 8.* Rosel. *num. 5.* Angel. *num. 3.* Ta-
bien. *num. 3.* contra Baldum dicta *l. cum fratre*,
num. 8. dicentem etiam in hoc casu requiri cita-
tionem, quia vbi non est citatio, non est reus,
nec iudicium.

Secundus casus est, quando Princeps non re-
cognoscens superiorem, magna, & iusta de causa
omittit vocare reum, & ipsum audire; nempe
quia timetur grauius scandalum, modò tamen
curet allegari, & probari pro reo quæcumque
possunt. Sic Nauarr. *ibidem.*

Tertia conclusio. Princeps potest tollere cita-
tionem in his actibus, quos ipse liberè, & abs-
que iniuria, & sine vlla causa agere potest. Ra-
tio, quia in his est liber. Sic Sozinus, & Ay-
mon, quos refert, & sequitur Couarr. *vbi su-*
pra.

Quarta conclusio. Potest Princeps citationem
tollere, quæ iure humano post conclusionem
causæ, necessaria est ad sententiam pronuncian-
dam. Ratio, quia tunc nulla est alleganda defen-
sio, & ideo potius ea citatio iuris est humani,
quàm naturalis. Sic Matthæus de Afflictis, quem
refert, & sequitur Couarr. *vbi supra.* Rebuffus
supra.

D V B I V M V.

An domini iurisdictionem habentes, vt Du-
ces, Marchiones, Comites, possint in suis ter-
ris remittere penas tam pecuniarias, quàm
corporales, quibus damnati sunt delinquen-
tes eo casu, quo Rex potest remittere in suo
regno, scilicet, quando non inde sequitur
alicuius prauiudicium.

Supponere oportet penas, & condemnatio-
nes homicidiorum, & calumniarum, quibus
ob delicta condemnatorum horum dominorum
vasalli, applicari his dominis, sicut in oppidis
Regis applicantur Regi; quia hi domini sunt in-
tra sua oppida loco Regis. Ita disponitur *l. finali,*
tit. 5. lib. 4. legum fori, & l. 5. tit. 1. lib. 2. notare
capit. & docet Auendaño de exequen. mand.
Regum, cap. 7. num. 1. 4. Auiles *cap. 1. pratorum,*
§. camara, num. 5. & aduertit, num. 3. ideo expli-
cuisse legem etiam iura calumniarum, & homi-
cidiorum; quia hæc non sunt proprie penas,
quia pena proprie est illa, quæ imponitur pro
ipso crimine actualiter probato ex factis, vt in
l. 1.

Lib. III. Cap. Vnic. Dub. VI. &c. 409

l. 1. tit. 3. 1. part. 7. at ius homicidij imponitur ante
condemnationem ad mortem, propter contuma-
ciam delinquentis nolentis comparere: calum-
nia verò pena imponitur pro crimine coniectu-
rato; videatur de hoc *infra dub. 8.*

Secundo nota, si pena non sit vel calumnia,
vel ius homicidij, licet Cameræ Regis sit appli-
cata, non pertinet ad dominos: vnde animalia
etantia, quorum dominus non compareret, Hispa-
niæ *los monitrenos*, etiam in locis dominorum ap-
plicari debent Cameræ Regi, nisi ex priuilegio,
vel consuetudine aliter appareat. Sic Auendaño
vbi supra num. 6. Sit ergo

Prima conclusio. Domini nullum recogno-
scentes superiorem possunt in suis terris remitte-
re penas tam corporales, quàm pecuniarias eo
casu, quo id potest Rex in suo regno. Ratio,
quia hi sunt velut Reges, cum nulli subdantur,
& sic leges condunt, tributa imponunt: & sic in-
relligitur *l. 1. tit. 3. 2. part. 7. initio*, dicens posse do-
minos remittere penas: sic Auendaño *num. 13.*

Secunda conclusio. Penas pecuniarias ipsi
domino applicandas iuxta primum notabile po-
test dominus recognoscens superiorem remitte-
re. Probat, quia cum ea pena domini sit,
potest ipse iure iuri cedere. Ita Bartol. & Paris de
Puteo, quos refert, & sequitur Auendaño *num. 8.*
qui notat debere præcedere de pena sententiam,
vt iusta sit remissio, quia ante sententiam non est
domini.

Tertia conclusio. Penas corporales etiam re-
legationis, non potest talis dominus de iure re-
mittere. Probat, quia eiusdem est condere legem,
& in lege dispensare, hi domini illud non
possunt; ergo nec hoc. Ita expressè habetur *l. 1. tit. 3. 2. part. 7. fine*, vbi dicitur, solum Re-
gem hoc posse. Idem notat Greg. Lopez *ibi vers.*
el Rey, & refert Bart. Salizet. & Aret. Idem Auendaño
vbi supra num. 12. & 13. vbi alios refert.

Vltima conclusio. Ex consuetudine præscripta,
& tolerata à Principe, potest talis dominus pe-
nas etiam corporales posse latam sententiam re-
mittere. Ita Auendaño alios referens *num. 14.*
& *15.* & dicit eam consuetudinem centum annis
præscribi.

Tandem nota, si ex consuetudine, vel statuto
populi aliqua pena veniat applicanda vniuersi-
tati, & illa sit liquida, non potest dominus, nec
ipsa vniuersitas remittere. Ita Bald. & Curia Pi-
sana, quos refert, & sequitur Auendaño *num. 18.*
vbi etiam dicit posse hos dominos in suis man-
datis dicere, sub tali pena meæ cameræ, & fisco:
at penas, quæ his dominis applicantur, debent
in pios, aut publicos vsus conuerti, vt notant
Felin. & Auerficus, quos refert, & sequitur Auendaño
num. 17.

D V B I V M VI.

An domini vasallorum, vt Duces, Marchio-
nes, &c. possint iudices appellationum in
suis oppidis instituire, ad quos fas sit ap-
pellare à iudicibus inferioribus, & an à iu-
dicibus appellationum ad ipsos dominos sit
appellatio.

Prima conclusio. A iudicibus inferioribus in
oppidis potest appellari ad ipsum dominum,
Tñ. Sanchez *Consil. moral. Tom. 1.*

qui potest constituere iudices ad audiendas ap-
pellationum causas: quod iure communi defendi
potest, ex notatis ab Alberto Bruno *consil. 102.* ac
itidem iure Regio ex *l. Guadaluara*, lata an-
no 1590. quam refert hoc docens Couarr. in *pra-*
dictis quæstionibus, cap. 4. num. 7. Gregor. Lopez
l. 18. tit. 23. part. 3. vers. Para el Rey. Auendaño
de exequen. mand. Regum, cap. 6. in principio, & con-
stat ex praxi.

Nota hic posse Regem cognoscere in prima
instantia etiam in oppidis dominorum; quia est
ordinarius omnium, & cum omni iurisdictione
concurrit, sicut Papa in spiritualibus. Sic Greg.
Lopez *ibi.*

Secunda conclusio. Ab his iudicibus ap-
pellationum per dominos constitutis potest ap-
pellari ad Regem, non autem ad ipsum dominum.
Ratio, quia censetur idem Tribunal, *cap. Romana,*
in principio, de appellat. in 6. Ita Couarr. *dicto n. 7.*
dicens esse indubitabile.

Nota idem esse dicendum vbi dominus cau-
sam aliquam appellationis cognoscendam expref-
sim, & specialiter alicui delegaret, quia ab hoc
delegato ad solum Regem esset appellatio. Sic
Couarr. *num. 8.*

Vltima conclusio. Si non potest appellari à
iudice appellationum ad dominum, vt diximus,
non poterit dominus de tali causa cognoscere,
nec sententiam reformare per viam nullitatis, nec
per viam querelæ, nec alio quouis remedio. Ita
Albertus Brunus, quem refert, & sequitur Auendaño
vbi supra num. 1. & 2.

D V B I V M VII.

An reus condemnatus, & iam suspensus possit,
antequam sepeliatur, tradi Medicis ad anat-
omiam faciendam? & an iudex possit animal
cuiusvis capere ad portandum malefactorem
pro exequenda iustitia.

Ite primam Bart. *l. fin. ff. de cadau. puni. re-*
linquit indecism, & similiter Anan. *cap. 2.*
de furis. Sit

Prima conclusio. Optimè potest tradi, vt fiat
anatomia; quia quando aliquid omnibus pro-
dest, præfertur vtilitati priuatae. *l. unica, §. fin.*
ff. de cadauer. tollen. Item probatur ex *l. quod*
reipublica, ff. de iniurijs, vbi habetur iudicem
non inferre iniuriam, si aliquid faciat inui-
tu reipublicæ, licet tendat in contumeliam ali-
cuius priuati. Ita tenet Decius *l. imperium, ff.*
de iurisdic. omnium iudic. num. 17. Anton. Gomez
3. tomo var. c. finali, num. fin. & dicit Doctores Sal-
mantinos per Carolum Quintum Imperatorem
consultos id respondisse.

Secunda conclusio. Optimè potest iudex cu-
iusvis priuati animal capere ad portandum male-
factorem pro exequenda iustitia, modò pretium,
& mercedem soluat de publico. Ita plures leges,
& Doctores afferens tenet Anton. Gomez *vbi su-*
pra, num. 7. vbi etiam concludit posse iudicem
compellere hominem priuatum, modò vilis
persona sit, vt exequatur iustitiam,
flagellando, vel suspendendo,
& refert Bartolum
ad hoc.

DVBIUM VIII.

An iudices temporales possint reus imponere penas sibi applicandas.

Sit prima conclusio. Iudices temporales non possunt poenam, nec partem poenae sibi applicare, sed tantum sibi applicanda erit, quando ex legis, vel statuti ciuitatis dispositione sibi applicatur. Ita disponitur l. 2. tit. 26. lib. 8. noua recopil. ubi sic dicitur, *Mandamos, que nengun alcaide ni juez no pueda poner, ni ponga penas para si, y su puestro que las ponga, no las lleue, y sean, ni puedan ser directos, ni indirectos aplicadas al juez, que las puso.* & sic tenet Auiles cap. 12. Pratorium. §. camera, num. 1. Perez lib. 8. ordinam. tit. 19. l. 49. vers. *Paru si.* Auendaño lib. 1. de exequend. mand. Regum, cap. 18. num. 1. Bart. & Platea l. 1. C. de excusat. muner. sine, lib. 10. Angel. aurb. ut nulli iudicum, col. 9. §. *Quoniam vero, initio, & §. ut autem, num. 27.* Glossa Clement. nolentes, vers. *Eccelesia, de heret.*

Nota etiam poenas, quae per leges ipsismet iudicibus applicantur, non posse iudicem percipere, nisi ubi sententia lata fuerit, & transferit in rem indicatam. Ratio, quia nulla poena ante condemnationem debetur. Ita disponitur eadem l. 2. noua recopil. citata, & docent Auiles, & Perez ubi supra. Auendaño ibidem num. 3.

Secundo nota, lata sententia, & appellatione suspensa, bene posse iudicem super parte poenae sibi debita cum parte condemnata transigere: tum quia dum leges reproband transactionem, & concordiam super poenam, intelligunt, quando sententia nulla super ea poena praecedit. Secundo, quia eo ipso quod agitur de concordia, & assensu condemnatus concordiae, & vult soluere, videtur consentire condemnationi aduersus eum factae: & sicut soluendo totam condemnationem virtute sententiae iudex est tutus, eodem modo si mediante concordia soluitur pars condemnationis. *Ad solutionem, C. de re iudic.* Sic Auendaño eodem num. 3.

Secunda conclusio. Iudices perpetui, vt Comites, Marchiones, Duces, & similes possunt sibi poenas applicare, sententia tamen praecedente. Ratio, quia hi domini habent ius confiscandi, & percipiendi poenas in suis oppidis, quae in oppidis regis applicantur camerae regiae, vt late dixi supra dub. 5. Sic Aymon conf. 128. Callanæus in consuetud. Burgund. rubr. 2. §. 1. in glossa, & apertient, Angel. dicto §. ut autem. Auendaño num. 1. referens Plateam.

Nota tamen in triplici casu dominos vasallorum huius Regni non habere condemnationem.

Primus est, si iudex vulgo appellatus *pesquisitor*, sententiam proferat intra horum dominorum oppida, poena camerae regiae applicatur; quia ubi Rex cepit, ac suam fecit causam, omnia causae accessoria, inter quae est poenarum impositio, ad Regem pertinent. Sic Auendaño num. 2. referens Callanæum, & dicens sic praxi receptum esse in Hispania.

Secundus casus est, hi domini non habent bona, & condemnationes hereticorum, quando confiscatio contra haereticos imponitur, cap. *cum secundum leges, §. fin. de haereticis lib. 6.* Sic Guido de c. 76. Auendaño eodem num. 2. Tertius casus est,

si a sententia lata per iudices dominorum appellatur ad iudices, & regios Praetores, tunc enim poenarum pecuniarum exactio fit a camera regia: & idem fit, quando ex negligentia iurisdictionis deuoluitur ad superiorem. Sic Fauer, quem refert, ac sequitur Auendaño eodem num. 2.

DVBIUM IX.

Dubitatur aliqua circa leges huius Regni, quibus poena applicatur iudicibus, vel pijs operibus.

Primo dubitatur circa lib. 3. noua recopil. tit. 10. l. 1. del arancel, num. 10. ubi dicitur, quod iudex nullam poenae partem accipiat, nisi applicatam per legem; quo ergo pacto tuta conscientia accipiant iudices partem poenarum, quae sibi applicantur per ordinationes ciuitatis, quando quidem dictae ordinationes non sunt lex. Respondetur, ibi loqui quando iudex procedit virtute legis, quia si per legem nil ei applicatur, nil exigit; si vero procedit virtute statuti alicuius populi, habebit quod per illud sibi applicatur, vt patet ex eodem tit. 10. fine, ubi habetur, *Quos los que vendieren, o pifaren, &c. como no fueren, sean penados segun las ordenanzas del lugar donde acaciere, y que la justicia pueda auer la parte de la pena, que segun las dichas ordenanzas le pertenece.* Probatum etiam, quia hi populi possunt apponere poenas non seruantiibus sua statuta. Sic docti recentiores.

Secundo circa legem 2. tit. 26. lib. 8. noua recopil. 2. dubitatur quo iure iudices praetorij Regij iubere soleant aliquem dimitti sub fideiussione deponendo certam pecuniam summam apud aliquem applicandam pauperibus, vel alijs pijs operibus, siquidem alia lex praecipit non exigi poenam nondum iudicata causa. Respondetur legem loqui de poenis sententiae diffinitivae: quod autem exigitur per actum interlocutorium, non exigitur, nisi ex consensu partis, quae dimissa sub fideiussione per actum praecipientem deponit certam quantitatem, consentit in deposito. quod ipsum facere possunt iudices inferiores. Similiter quando praesente iudice, aliqui duo, v. g. Advocati, se contumelijs afficiunt, &c. solent ab illis exigi duo aurei pauperibus applicandi absque alia sententia: quod etiam est licitum, quia id non est proprium poena, quae requirit esse iudicatam, sed est multa. Sic docti Iurisperi.

Nota circa eandem legem, quod iudices inferiores nequeunt totam poenam ad pia opera applicare, nec ad sumptus iustitiae: atque ita nisi quando applicatur per legem, aut est poena arbitraria, semper debet applicare Camera dimidiam partem, dimidiam alteram ad sumptus iustitiae. At iudices praetorij Regij, quando poena non est applicata per legem, possunt totam poenam ad pia opera, aut publica, aut ad iustitiae sumptus applicare. Sic docti Iurisperi.

Tertio circa eandem legem dubitatur, quo iure iudices inferiores exequantur poenas, quas ipsi imponunt, quin ostendatur iudicium Regi, iuxta praescriptum huius legis. Respondetur hanc legem esse vsu derogatam quo ad hoc. Sic idem Iurisperi.

Quarto

Quarto circa legem 14. tit. 16. lib. 8. noua recopil. in qua decernitur, ne indices moderentur poenas: quod si moderentur, nequeant partem capere, quae ad illos spectat: & quod res, quas assument per perditas, quia contra prohibitionem legis inuehantur, taxentur tali forma, &c. dubitatur.

Primo, si iudex inferior ritè, & rectè iusta aliqua de causa poenam legis moderatur, vt potest iuxta communem, & veram sententiam, an possit accipere partem poenae per legem applicatae.

Secundo, si moderatur perperam, & iniuste, adhuc recipit iudex partem, quae per legem est applicata, an teneatur illam restituere: videtur, quod non, cum lex haec sit poenalis, nam ita concludit, *so pena que pague la dicha pena para miestra Camera.*

Tertio, si res contra prohibitionem extractas exponat iudex vendendas voce praconis, & clarè videat longè vilius taxari, an teneatur restituere partem, in qua defraudatur Regia Camera, & an teneatur restituere eidem Camerae partem poenae, quam lex illi applicat.

Ad primum respondetur, quod potest in eo casu iudex capere sibi partem illam poenae, quia lex illa loquitur, vt patet ex eius contextu, quando iniuste, & cum fraude moderatur.

Ad secundum, quod teneatur restituere illam partem poenae; quia iudex non habet ius ad hanc poenam, nisi quia per legem illi applicatur: sed haec lex dicit, quod in isto casu non illi applicatur. Item quia dicit, *no pueda llevar la parte, & verbum, no pueda, reddit inhabiles, vt dixi supra dub. 1.*

Ad tertium dico teneri restituere partem, in qua Camera, vel denunciator defraudatur; quia perinde est, quod ipse iniuste moderetur, ac consentire quod iniuste taxetur, cum teneatur ex officio impedire: at non tenetur restituere partem poenae, quae ad ipsum iudicem pertinet; quia hoc verè non est moderari poenam, & cum sit poenale, est restringendum. Ita docti Iurisperi.

Quinto circa legem 15. tit. 6. lib. 2. noua recopil. dubitatur, an casu quo quis est conuictus, & fatetur suum crimen, & consequenter non habet locum appellatio secundum ius, possit iudex partem illam condemnationis capere, quae ipsi per leges applicatur; nam haec lex negat in casibus, in quibus non datur appellati locum. Respondetur hanc legem solum abstinuisse partem iudicibus Regij praetorij, id est, *Alcaldes de Corte, & Cancellarie, & iudicibus a quibus appellari non potest propter dignitatem officij;* nam si hi partem acciperent, essent iudices suspecti propter interelle: at inferiores possunt, cum habeant superiores, a quibus possunt corrigi. Sic docti Iurisperi ex neotericis.

Sexto circa legem 21. tit. 9. lib. 3. noua recopil. dubitatur,

Primo, an iudex, qui sine denunciatore procedit, aut constituit denunciatores, vel denunciator fuit eius famulus, & partem denunciatoris non applicuit Camerae, teneatur restituere.

Secundo quando prohibet lex illa, ne iudex denunciatores constituat. Item ne sit denunciator famulus, nec familiaris iudicis, quid per famulum, & familiam intelligatur.

Th. Sanchez Consil. moral. Tom. I.

Ad primum dico, quod quando processit iudex sine denunciatore, tenetur restituere partem, quae ad denunciatores spectabat, si eam non applicuit Camerae, quia pertinebat ad Camerae per legem illam. Quando vero iudex constituit denunciatores, aut hic est eius famulus, aut familiaris, partem, quam verè cepit talis denunciator, non tenetur restituere, quia respectu eius haec esset mera poena.

Ad secundum, famulus, aut familiaris dicitur, qui seruit cum salario, vel sine eo. Ita Docti recentiores Iurisperi.

Septimo dubitatur, si iudex constituat denunciatores pacto cum eo inito, quod sit futurus particeps partium poenarum, quae ad ipsum denunciatores pertinent, an teneatur illi restituere hanc partem. Respondetur teneri, quia lex hanc partem applicat denunciatori, nullumque iudici competit ius ad eam sibi capiendam. Sic docti recentiores Theologi, & Iurisperi.

An verò indices inferiores, vel etiam Duces, & Marchiones possint imponere poenam sibi applicandam, vel compositionem facere super parte poenarum, quae ad ipsos pertinet, cum reo: & an in terris particularium dominorum, haec poena Camerae ad ipsos dominos, vel potius ad ipsum Regem pertineat, dixi supra dub. 8.

DVBIUM X.

An possit Princeps appellationem tollere.

Sit prima conclusio. Bene potest Princeps appellationem, & ius appellandi tollere. Ratio, quia appellatio est de iure humano, cui potest Princeps derogare. Haec conclusio colligitur ex cap. 1. de rescriptis. cap. *pastoralis, de appell. cap. super questionum, §. si vero, de offic. deleg. l. 1. §. interduo, ff. a quibus appell. licet, & cap. super eo, de offic. deleg. & l. 13. tit. 23. part. 3. ad finem;* & docet Couart. quast. pract. cap. 23. num. 6. dicens esse omnium. Rebassus repetit. super cap. 1. de causa posses. vers. *sexto nota.*

Secunda conclusio. Tunc iuste potest Princeps appellationem tollere, ubi litis alicuius etiam grauis definitionem committit iudici ea in re peritissimo, & integerrimo, qui citatis his, quos negotium tangit, & eorum defensionibus auditis sententiam proferat. Ratio, quia haec est causa iustissima negandi appellationem, & lites non sunt futurae immortales: imò reipublice conuenit eas citò definiti, cap. *finem, de dol. & contum.* Sic Couart. ubi supra.

Tertia conclusio. Sanctissime quibuscumque legibus quandoque appellatio tollitur, propter negotiorum qualitatem, quae non patitur, iuxta reipublicae bene institutae utilitatem, executionem sententiae appellatione propolita impediri. Sic Couart. ubi supra.

Vltima conclusio sapè temere, & absque vlla causa tollitur à Principe appellatio, non examinatis prius negotij, & iudicis qualitatibus: quod fieri iuste nequit, appellationis enim defensio non est à Principe sine causa tollenda. Sic Ifernus, & Mattheus de Afflictis, quos refert, & sequitur Couart. supra.

Mm 2

DVBIUM

DVBIUM XI.

Primum quando sit executio pro aliquo debito in bonis debitoris, & ille reuera non soluit debitum intra diem naturalem, quia creditor expectat, teneatur ipse debitor soluere decimam Alguazello.

Premittendum est, statutum esse l. 18. tit. 2. l. 4. *mona recipi*. ne Alguazellus aliqua iura accipiat pro executione facta, si debitor statim numerata pecunia soluat debita; & l. 2. *cod. de re. addit* quod si debitor intra diem naturalem soluat debitum, pro quo facta sit executio, non teneatur soluere decimam partem, quæ tanquam iura, seu stipendia maiori Alguazello Cancellaria solui solet, iuxta legem 7. *cod. de re. addit*. Hoc supposito dubitatur, si intra diem naturalem debitor reuera non soluat debitum, & a creditore obtineat, ut pro illo expectet, vel exhibendo illi fideiussorem, vel alio modo cum eo conveniat, vel creditor det fideiussorem de solutione facta, ut exequatur debitor a solutione decimæ Alguazello faciendæ, an uterque tam creditor, quam debitor sint tuti in conscientia, vel teneantur decimam Alguazello restituere.

Sic conclusio. Talis creditor, & debitor tuti sunt in conscientia, nec tenentur decimam Alguazello restituere. Ratio, quia ea decima instituta fuit in fauorem creditoris, ut scilicet debitor citius solueret creditoris, cuius signum est statuisse legem, ut si soluat debitor intra viginti quatuor horas, non teneatur soluere decimam; ergo potest debitor suo favori credere; & confirmatur, quia si intra illas viginti quatuor horas remitteret creditor debitori debitum, non teneatur debitor soluere decimam Alguazello: ergo idem erit, quocumque modo creditor contentus sit satisfactione, & solutione. Atque ita sententia alij viri docti Theologi, & Iurisperiti a me consulti.

DVBIUM XII.

An quando non est plena, & integra probatio alicuius delicti, quia scilicet non sunt testes oculati, sed tantum præsumptiones, & indicia vrgentia, possit iudex mitiori aliqua pena, quam ea, quæ ordinariè per legem statuta est, plectere delinquentem, vel debeat pena ordinaria punire.

Triplex est sententia.

Prima docet, quando probatio non est integra, ut quia solum sunt indicia etiam vehementissima, & indubitata, non posse reum aliqua pena daminari, sed torquendum esse, & faciendam maiorem inquisitionem: si verò nequit iudex ultra inquirere, nec procedere ad torturam, vel quia persona est senex, vel minor, vel nobilis, &c. absolvendum esse reum, nec aliqua pena damnam. Probatur primò, quando probatio non est plena, iure statum est, ut reus torquatur: ergo signum est ius sensisse talem probationem non esse sufficientem ad damnamdum reum aliqua pena. Secundò probatur, factum ipsum individuum esse, aut enim Petrus furatus est, vel non furatus est, nec

in hoc negotio medium constitui potest; ergo aut est omnino absolvendus, aut pena ordinaria legis damnadus. Tertiò probatur, quia si iudex penam medium, scilicet arbitramur, hoc casu infligeret, indicaret furatum esse, cum eum non absoluat ut innocentem; & non furatum esse, cum eum pena furti ordinaria non puniat. Quattò probatur, factum non est maius, vel minus, quod de illo sit hæc probatio, vel illa; ergo nec pena pro illo factò imponenda, est augenda, vel minuenda, propter qualitatem probationis. Quintò probatur, quia si probatio non est sufficiens, ut homicida suspendatur; ergo nec ut ad tritremes, vel exilium condemnatur; quia in penis requiritur liquidissima probatio. *l. fin. C. de probat.* nec distinguit lex, an pena sit mortis, vel exilij, vel alia similis. Sextò probatur, quia Iurisperiti l. *aut facta. ff. de penis.* & Alexand. Tertius cap. *sicut dignum, in principio, de homicid.* connumerant causas, ex quibus iudex potest minuere penam, & non numerant inter eos qualitates probationem. Vltimò probatur ex facto Salomonis 3. *Regum* 3. quod adducitur cap. *asserit, de præsumpt.* ibi enim Salomon licet violentissima extiterit præsumptio, quod illa mulier puerum alterius rapuisset, cui pena mortis ex lege debebatur, nulla pena damnavit mulierem, sed ad rei restitutionem coegit. His argumentis, & pluribus textibus sustinet hanc sententiam Sarmiento lib. 1. *select. interpretat. cap. 1. per totum.* Hippolytus de Marfilis rubr. *de probat. num. 237. circa finem.* Nouel. in *pract. criminali. fol. 118. num. 34.* & hanc docet esse communem Decius *consil. 175.* Auendaño in *Dictionario littera P. verbo Præsumptio*, tenet eandem sententiam nisi in casibus expressis per leges huius Regni, in quibus potest quis ex præsumptionibus damnari; & refert ibi, qui sentit illi casus.

Secunda sententia docet ex indicij vrgentibus, & indubitatis posse ferri sententiam etiam in criminalibus. Sic tenent aliqui, ut refert Sarmiento *ubi supra*.

Tertia sententia est media, quam tenent Doctores infra citandi. Sic

Prima conclusio. Quando iudex habet indicia vrgentia contra aliquem in criminalibus, & ipse reus negat delictum, non est in arbitrio iudicis procedere ad torturam, vel ad penam aliquam ordinariam, vel extraordinariam; sed si reus est persona, quæ potest torqueri de iure, tenetur iudex procedere ad torturam, ut comperta veritate possit iudex pena ordinaria dammare reum, vel absolvere; quia hoc medium iure statum est ad extorquendam veritatem. *l. editum. ff. de quest. & part. 7. tit. 30. l. 1.* & intelligitur conclusio, servatis omnibus requisitis ad torturam. Hanc conclusionem docet Baldus, quem refert, & sequitur Gregor. Lopez *part. 7. tit. 1. l. 26. vers. dubia*, Antonius Gomez *tom. 3. variat. cap. 12. num. 26.*

Sed quid si tortus ex indicij neget delictum, potest ne ultra procedi? Duplex est sententia.

Prima docet debere iudicem causam indecisam relinquere, & reum sub fideiussoribus relaxare, si eos dare possit, vel absque fideiussoribus, si eos dare non possit: at non debet reum diffinitivè absolovere, nec condemnare. Et erit maximus effectus huius remissionis, & non absolutionis diffinitivæ; quia si postea reperiantur veræ, & legitime

legitimæ probationes, poterit iudex cum capere, & diffinitivè condemnare: si verò defensiones, & probationes innocentie, absolvere. Sic tenent Saliz. Angel. de Perusio, Paris de Puteo, Albericus, & Hippolytus, qui etiam addit sic praxi receptum esse in tota Italia à peritissimis iudicibus; quos omnes refert Anton. Gomez *ubi supra*, & sequitur Iulius Clarus lib. 5. *recept. sentent. §. finali. quest. 62. versic. forma autem*, dicens, licet de iure sit hic reus absolvendus, ad vsu communi receptum esse, ut non absolvatur, sed relaxetur sub fideiussore. Idem docet *quest. 64. vers. illata*, & refert plures auctores idem sentientes.

Secunda sententia docet esse absolvendum diffinitivè. Sic Doctores citandi. Sic

Secunda conclusio. Probabilis est reum, qui ob indicia etiam vrgentissima sufficienter tortus negavit delictum, esse diffinitivè absolvendum. Probatur, quia per torturam sufficienter purgat indicia contra se existentia. Item, quia expressè hoc statuitur l. 26. tit. 1. *part. 7.* & ita per illam legem tenet ibi Gregor. Lopez *vers. mias*, & *vers. deve*, Auendaño in *Dictionario littera T. verbo Tortura, conclus. 13.* Olanus in *concordia iura littera T. verbo Tortus, num. 30. 31.* Anton. Gomez plures referens *tom. 3. variat. cap. 13. num. 28.* Sarmiento lib. 1. *select. cap. 1. num. 1. §. 2.* & addit protestationem, quam faciunt iudices, dum reos torquent, scilicet ne per hoc contumantur purgati; & emerunt probationes, non posse hoc operari, quia protestatio iudicis ius certum mutare non potest, nec ius nobis conferte, nec alteri auferre; sed protestatio in his tantum operatur, quæ in voluntate nostra consistunt, vel quando iniuste ab aliquo quis impeditur, vel ut ius, quod nobis competit, conferatur. *l. alimena. C. de negot. gestis. §. l. 2. C. de bit. uend. pign. l. si maior annis, C. de rescis. vendit.* Immo licet probatio plena sit, quando reus sufficienter tortus negavit, dicunt plerique probationes illas purgati, & reum esse absolvendum. Sic plures.

Tertia conclusio. Probabile est etiam posse iudicem huiusmodi tortum non absolovere diffinitivè, sed sub fideiussore relaxare. Probatur, quia cum hæc sint decreta humana, plurimum in his roboris habet consuetudo, at praxi, & consuetudine receptum est, ut hi torti sub fideiussore relaxentur, ut dicunt plures auctores pro prima sententia allegati: ergo sententia hæc est probabilis, & iudex, qui iuxta illam faceret, esset absolvendus. Immo Gregor. Lopez loco proxime citato addit, fortè in atrocioribus delictis, ubi iudex speraret nova indicia superuentura, bonum esset non absolovere diffinitivè, sed remittere dando fideiussorem.

Nota hic, non tantum hoc esse verum, immo vsu communi receptum esse, quando indicia sunt gravia, & valde vrgentia, ut etiam post negationem in tormentis damnetur reus pena extraordinaria, ut tritremum, &c. Sic Iulius Clarus *dicta quest. 64. vers. illata reo*. Olanus *ubi supra*. Agidius Bosslus *de inquis. num. 30.*

Quarta conclusio. Si reus est persona, quæ iure torqueri non potest, quia scilicet est nobilis, aut senex, &c. probabilis est sententia Sarmienti, & aliorum *supra citata*, scilicet si non sit contra illum plena probatio, sed tantum indicia, esse

absolvendum, & nulla pena damnamdum. Probatur, quia auctores graues, & rationes fortissimas habet.

Nota tamen, quod licet præsumptio talis sit, quæ reus damari non possit, sed absolui debeat, potest tamen ea talis esse, quæ & ipsa crimen sit, ex quo reus damari possit, licet ex crimine principali absolvatur. v. g. Petrus accusatur, quod Paulum occiderit, id non plene probatur, sed tantum ex præsumptione, quod coadunatis hominibus ea nocte, qua occisus est, Petrus incedebat, & hæc præsumptio plene probatur, licet de crimine principali Petrus absolvatur, quia non plene probatur, at potest aliqua pena plecti ob præsumptionem illam, quæ verè delictum est, scilicet coadunatis hominibus armatum incedere. Sic idem Sarmiento *ubi supra num. 10.*

Quinta conclusio. Probabilis tamen est reum, qui iure torqueri non potest, & habet contra se indicia vrgentia, non esse absolvendum, nec etiam damnamdum pena ordinaria, sed pena quadam mitiori ad iudicis arbitrium. Quod non sit damnamdus pena ordinaria, probatur, quia in criminalibus ad condemnandum pena ordinaria requirunt probationes luce clariores, & quibus nullum possit subesse dubium, at indicij semper subest aliquod dubium. Et quod sit damnamdus aliqua pena extraordinaria, probatur, quia esset reipublice valde perniciosum, hominem de crimine gravi infamatum impunitum relinquere. Item, quia iste invenitur aliquo modo reus; ergo aliqua pena dammandus est. Item quia habetur expressè l. 4. tit. 8. *part. 7. fine*, ubi sic dicitur, *Sino lo puede probar, sospecha puede aver contra el, que lo nato maliciosamente, y por ende le deve dar el suz pena segun su aluedrio.* Et ita docet ibi Gregor. Lopez in *fine. §. l. 26. tit. 1. part. 7. vers. subda*. Anton. Gomez *tom. 3. variat. cap. 12. num. 25. 26.* Palacios Rubios in *allegat. in materia heresi. §. 11.* Thomas Grammaticus *decis. 42. Simancas de institut. cathol. tit. 5. num. 12. & tit. 50. num. 21.* Prima instructio Hispaniensis cap. 5. Duas plures referens, *reg. 303. vers. hanc regulam.* Innoc. cap. *quia vers. finali. de præsumpt.* Plaza epitome delictorum lib. 1. cap. 14. num. 3. Matienzo *Dialogo velatorum, 3. part. cap. 30. num. 5.* Iulius Clarus lib. 5. *recept. sentent. §. finali. quest. 20.* Tiraquellus *de penis temperandis, causa 27. per totam*; & Felin. Panormit. Baldus, Catterius, Gandinus, cum pluribus aliis, quos auctores citati referunt.

Sed inter hos auctores, licet conveniant quod propter indicia quantumvis indubitata non potest quis pena mortis damari, at dubium est an possit damari pena corporali, ut fustigationis, vel tritremum, quidam enim dicunt posse damari pena corporali, mitiori tamen, quam ordinaria; & hoc maxime in delictis oculis, & difficilis probationis, & in quibus veritas clarius haberi non potest. Sic Iulius Clarus *dicta q. 20.* dicitque cum Ludouico Catterio sic quotidie apud nos servari in practica. Idem etiam servatur in Neapolitano senatu, ut dicit Thomas Grammaticus *decis. 42. n. 14. & 15.* ubi etiam tenet hanc partem.

Sexta conclusio. Probabilis est non posse damari propter indicia, quantumvis vrgentia, & indubitata, pena corporali. Probatur, quia leges absolvent petunt ad condemnationem in criminalibus, probationes luce clariores. Sic Greg. Lopez

dicto vers. Dubda. Tiraquel. Gandinus, & alij innu-
meri, quos hi referunt locis citatis; & idem tenet
Ant. Gomez d. n. 26. vbi concludit, quod licet prae-
sumptiones sint violentissimae, & tales, quod ne-
gari non possit, non fat sunt ad damnandum pec-
na corporali, nec sufficienter probant: vt si quis
vilius est domo fugere ense nudo, & ibi reperia-
tur homo occisus, non satis probatur illum occi-
disse; quia forte alius fecit, vel ad defensionem
suam, vel alio modo inculpabili.

15 Nota aliquos Doctores limitare quintam, &
sextam conclusionem, vt habeant locum, quan-
do talis praesumptio est tantum hominis, & sic
iudicis, qui eam praesumit ex facto, & qualita-
te negotij; focus si talis praesumptio esset a lege
determinata, & approbata; quia per eam debet
iudex condemnare ad poenam etiam mortis. Sic
Tiraquel. Iulius Clarus, Anton. Gomez, qui alios
plures referunt, immo dicunt esse omnium sen-
tentiam.

16 Sed merito hoc reprobatur Sarmiento vbi supra
num. 9. quia nulla est praesumptio hominis, quae si
bona est, lege non nitatur; praesumit enim homo
lege id probante, alioquin non praesumptio, sed te-
merarium iudicium erit, cap. citote, de reg. iuris.

17 Ad argumenta in principio posita pro prima
sententia respondetur.

Ad primum id esse verum, quando persona iure
torqueri potest; tunc enim non ad aliam poenam,
sed ad torturam damnari debet, vt dixi.

18 Ad secundum respondetur factum esse indiui-
dum, vt in se est, at vt substat probationi, &
iudicio iudicis, non est indiuisibile, quandoqui-
dem solis indicis probatur, nec constat omnino
factum fuisse, vel non factum.

19 Ad tertium nego antecedens, sed indicat non
plene probari factum, & ideo minuit poenam
ordinariam.

20 Ad quartum concedo antecedens, si loquamur
de facto vt est in se, sed de facto, vt substat pro-
bationi, illud enim est maius, vel minus ex maiori,
vel minori probatione.

21 Ad quintum respondetur, ad poenam ordina-
riam, vel corporalem exigi liquidissimam pro-
bationem; focus ad poenam extraordinariam, &
non corporalem.

22 Ad sextum respondetur nil valere; quia proce-
dit ab autoritate negatiue.

23 Ad septimum respondetur id fecisse Salomo-
nem, quia mulier illa non accusabatur de delicto,
sed tantum petebatur ab ipsa filij restitutio.

DVBIVM XIII.

*An confessus in iudicio se homicidium commi-
sisse, at cum aliqua causa excusante, v. g. in
propria defensione, possit poena ordinaria
homicidae plecti.*

TRiplex est sententia.

1 Prima dicit poena ordinata plectendum
esse, quia omne malefactum praesumit lex malo
animo factum esse, cap. 1. de praesumpt. & si non con-
uincit, C. de iniur. Sic Sozinus l. non vniuers. ff. de except.

2 Secunda sententia docet damnandum esse poe-
na ordinaria, si ex circumstantia occidentis, &
occisi, & ex aliis circumstantiis non appareat ve-
ritas causae excusantis: quod si probabiliter haec

appareat, esse omnino reum absolvendum. Sic
Sarmiento lib. 1. sect. cap. 1. num. 11.

Tertia sententia docet esse puniendum poena
extraordinaria; quia probatio ex simili confessio-
ne non omnino clara est, quando aliunde, quam
ex hac confessione non constat homicidium. Sic
Panor. Felin. Decius, Alexand. & plures alij, quos
referunt, & sequuntur Palacios Rubios allegat. in
materia heresi, §. 11. Anton. Gabriel lib. communium
opin. lib. 7. tit. de criminalibus, conclus. 19. & haec opi-
nio tenenda est.

DVBIVM XIV.

*An quando poena imponenda pro delicto est
arbitraria, possit iudex imponere poenam
mortis.*

Sit conclusio. Nullo modo potest iudex hoc ca-
su imponere mortis poenam. Sic Glossa l. sa-
crilegi. in principio, vers. considerandum ff. ad l. Iuliam,
Oldradus, Ioann. Andr. Felin. Thomas Gramma-
ticus, quos refert, & sequitur Perez lib. 8. ordinam.
titul. 16. l. 1. fol. 320. vbi optime hoc limitat
cum alia Glossa, & Alexandro, & aliis, quos re-
fert, nisi tales essent circumstantiae delicti, vt
pro eo iure communi, vel ex consuetudine esset
mortis poena imponenda.

DVBIVM XV.

*An casu quo non admittitur appellatio de iure,
si tamen reus appellet, & iudex admittat
appellationem, vel ex ignorantia, vel ex
propria voluntate possit iudex non obstante,
quod appellationem admisit, eam senten-
tiam executioni mandare.*

Sit conclusio. Non potest hic iudex eam sen-
tentiam executioni mandare, donec per iudi-
cem appellationis confirmata sit. Ratio, quia ex
quo appellationem admisit, abdicauit a se omnem
iurisdictionem in illa causa, & deuoluit iurisdic-
tione, & tota causa ad superiorem. Ita probatur ex
cap. cum appellationibus frivolis, de appellat. lib. 6. &
ibi notat Ioan. Andr. Dominicus, & Ancharan.
Idem tenent Angel. Immoles, Bald. Roman. & alij,
quos refert, & sequitur Anton. Gomez tomo 3. var.
cap. 13. num. 32.

SUMMARIUM.

16. An quando pars aliqua appellat non simplici-
ter, sed quantum sententia prolata est contra se,
& alia pars non appellat de eo, quod est pro illa
parte, censetur transire in rem iudicatam illa
pars sententiae, quae est pro illa parte.

17. An iudex extrahens homicidam ab Ecclesia casu,
quo eius immunitate gaudet, ipsi iure iuxta al-
legata, & probata suspendens, teneatur restituere
haredibus occisi, ac si iniuste suspendisset.

18. An si iudex excommunicatus denunciatus, vel
notorius Clerici percussor, qui secundum omnes
est suspensus iurisdictione, & gestis per eum nihil
valent, proferat sententiam alias iustam suspen-
dendi latronem, & eam exequatur, teneatur re-
stituere damnum sequentem ex tali sententia,
v. g. uxori, & filijs occisi.

19. An

19. An possit Princeps supremus, vel index inferior in
aliquo casu abolvere, vel non admittere accusatio-
nem, satisfaciendo alia via.

20. An possit Clericus, vel Pralatus cognoscere de cau-
sis criminalibus ad puniendos laicos ex commis-
sione Principis, vel iudicis secularis, & an si de-
linquat in officio, possit puniri per iudicem, vel
Principem secularem.

21. An quando index exhibet unicuique mandatum ad
incarcerandum decem personas, siue pro debitis,
siue pro delictis, possit exigere decem integra sala-
ria pro decem mandatis a lege taxata, ac si to-
tidem mandata expedit.

22. Quando possint Alguazelli executionem facientes
iura executionis percipere.

23. An quando Alguazellus, vel executor iter facit ad
faciendam plures executiones in vniom, vel plura
oppida, possit a qualibet debitorum integrum sala-
rium executionis exigere: & an idem possit ta-
bellio concorsans.

24. An qui mittit alium ad exigendum aliquod debi-
tum, vel ad faciendam executionem, possit acci-
pere partem salarii ab exequutore, aut si multa
sunt exigenda debita, possit dare illi plura sala-
ria soluenda ab ipsis debitoribus.

25. Cuius expensis debeat assignari socius iudici tabel-
lionis recusari.

26. An qui fuit Advocatus in aliqua causa, possit esse
index in eadem.

27. An quando reus ipse se coram iudice praesentat, il-
lius arma ad hunc pertineant.

28. An Alguazelli volentes aliquem capere, teneatur
ostendere mandatum iudicis in scriptis.

29. An Archiepiscopus in diocesis suis suorum suffraga-
neorum possit constituere officialem foraneum ad
cognoscendum de causis appellationum sui suffra-
ganei ad ipsam Archiepiscopum deuolutis, vel
deuoluentis.

30. An Clericus possit coram iudice laico conueniri ra-
tione obligationis realis.

31. An si pecora Clerici dampnum inferant in pascuis
alienis, vel fructibus, vel pascuis vetitis, possint
per iudicem secularem capi.

32. An appellatio suspensat sententiam censuram, scilicet
suspensionis, & excommunicationis, & interdicti,
ita vt haec censura post appellationem lata sine nulla.

33. An quando interposita est appellatio ab excommu-
nicatione post ipsam contrariam (in quo casu cer-
tum est non suspendi excommunicationem) talis
appellatio suspendat denunciationem; ita vt non
possit talis excommunicatus denunciari, appella-
tione durante.

34. An appellatio a monitorio poenali cum poena ex-
communicationis lata cum audientia, & facultate
allegandi, quae vult suspendat eam excommu-
nicationem.

35. An cum excommunicatus accedit ad superiorem
excommunicatoris, debeat ab ipso absolui, vel re-
mitteri ad excommunicantem.

36. An ad absolutionem ab excommunicatione teneatur
superior, ad quem recurritur pro absolutione,
citare partem.

37. An qui iniuste damnatus ad poenam pecuniariam
appellauit ex causa omnino falsa, quia scilicet
negauit iniuste, & falso, & restituit se tunc,
cum tamen sit plene probatum delictum, & poena
pecuniaria sit lege statuta, non obstante appella-
tione, teneatur ad poenam.

38. An appellans a sententia lata post terminum a lege
praescriptum utendo aliqua cautela, teneatur al-
teri restituere, quod per priorem sententiam illi
erat debitum, insuper & supplicationis expensis.

39. An si postquam transiit sententia in rem iudica-
tam, altera pars non alleget appellationem esse
nullam, sed acta prosequatur, ac si appellatio esset
valida, possit postea allegare appellationem fuisse
nullam, vel sibi nocere dicta prosequutio.

40. An meri exequutores, seu ij, quibus nudum mini-
sterium aliquid exequendi a summo Pontifice
committitur, possint contradicentes seu executio-
nem impediendo excommunicare.

41. An index alicuius oppidi dominorum tempora-
lium, qui per aliquod tempus de licentia domini
absit, debeat integrum salarium illius absentia
temporis percipere.

42. An si causidicus pactum ineat cum clientulo de
aliquo sibi dando, si victoriam litis obtinuerit,
& victoria obtenta sibi det premium promissum,
teneatur causidicus id restituere.

43. An erit licitum donare aliquid iudici concubine,
vt faueat illi apud illum in eo quod licet
meum videat, &c.

44. An liceat alicui ex litigantibus informationes al-
terius partis subripere.

DVBIVM XVI.

*An quando pars aliqua appellat non simplici-
ter, sed in quantum sententia prolata est con-
tra se, & alia pars non appellat de eo, quod est
pro illa parte, censetur transire in rem iudi-
catam illa pars sententiae, quae est pro illa
parte.*

Exempli causa, fertur sententia, quod Petro 1
soluantur redditus tantum sex annorum ex
duodecim, super quibus lis erat mota. Petrus ap-
pellauit ab hac sententia, quatenus est contra se,
videlicet quatenus praecipit, vt non soluantur
redditus etiam aliorum sex annorum: alia vero
pars litigans ex sua incuria non appellauit de ea
parte sententiae, quae erat contra se: dubitatur, an
sententia haec quoad redditus sex annorum Petro
soluendos transeat in rem iudicatam.

Ratio dubitandi est, quia appellatio est com-
munis, l. ampliore, C. de appellat.

Sit conclusio. Talis appellatio non suspendit,
nisi in articulo, super quo est appellatum; & quo
ad alium articulum transit sententia in rem iudi-
catam. Sic decidit Boetius in suis decisionibus, q. 71.
& refert Baldum, Fabrum, & Salizetum dicta
l. ampliore, C. de appellat. & plures alios Docto-
res Iurisperitos, late hoc tractans, & disputans
egregie.

DVBIVM XVII.

*An iudex extrahens homicidam ab Ecclesia
casu, quo eius immunitate gaudet, ipsi iure
iuxta allegata, & probata suspendens, teneatur
restituere haredibus occisi, ac si iniuste
suspendisset.*

DVplex est sententia.

1 Prima docet teneri restituere. Probatur 1
primò, iudex nil aliud est, quam lex animata, & in

Mm 4 tantum